

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

המחלקה לפיקוח תקציבי

תיאור קצבת נכות כללית ומנגנון ההפחתה של הקצבה בשל הכנסה מעבודה

כתיבה: ענת ירון, כלכלנית

אישור: אליעזר שוורץ, ראש תחום במחלקה לפיקוח תקציבי

גי' בתשרי תשע"ז

5 באוקטובר 2016

עריכה לשונית: מערכת דברי הכנסת

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

מסמך זה נכתב לבקשת חה"כ עבד אל חכים חאג' יחיא ומובאים בו תיאור של קצבת נכות כללית, מטרותיה, תנאי הזכאות וגובה הקצבה וכן נתונים על מקבלי הקצבה. עוד מתואר מנגנון ההפחתה מהקצבה לזכאים עם הכנסות מעבודה, ומוצגים נתונים על נכים עובדים ואומדן עלות לביטול הפחתת הקצבה כאמור.

1. רקע¹

קצבת נכות כללית חודשית משולמת למי שהוא תושב ישראל מגיל 18² ועד גיל הפרישה, אשר עקב נכותו נפגעה יכולתו להשתכר מעבודה. קצבה זו נועדה להבטיח לזכאים הכנסה מינימלית לקיום.

1.1. תנאי זכאות

בחוק מוגדרים שני סוגי זכאים לקצבה:

- נכים משתכרים – גברים או נשים שבעקבות ליקוי גופני, שכלי או נפשי, ממחלה, מתאונה או ממום מלידה, איבדו מכושרם להשתכר, או שכושרם להשתכר הצטמצם ב-50% או יותר, או שהכנסתם החודשית מעבודה אינה עולה על הרף הקבוע בחוק.
- עקרות בית – נשים נשואות שלא עבדו מחוץ למשק ביתן תקופות המוגדרות בחוק לפני שהגישו את התביעה לקצבה, ואשר עקב ליקוי גופני, שכלי או נפשי הנובע ממחלה, מתאונה או ממום מלידה, איבדו 50% לפחות מכושרן לתפקד במשק הבית.

תנאי הזכאות לקצבה הם כדלקמן:

- א. המבקש הוא תושב ישראל, מגיל 18 עד גיל פרישה.
- ב. נכות רפואית – רופא מטעם המוסד לביטוח לאומי קבע למבקש נכות רפואית בשיעור של 60% לפחות, או בשיעור של 40% לפחות, אם אחד הליקויים של הזכאי הוא בשיעור של 25% לפחות.
- ג. אי-כושר השתכרות (להלן: אי-כושר) – נקבע שעקב הנכות הרפואית איבד המבקש מכושרו להשתכר או כושרו להשתכר הצטמצם ב-50% או יותר. יש ארבע דרגות אי-כושר: 60%, 65%, 74% או 100%.
- ד. הכנסות – הכנסות הזכאי מעבודה נמוכות מ-60% מהשכר הממוצע או מ-45% מהשכר הממוצע (לפי חומרת הליקוי הרפואי ותקופת הזכאות לקצבה, כפי שמפורט בסעיף 3 להלן).

1.2. כלל ההוצאה

בשנת 2015 קיבלו 229,745 זכאים קצבת נכות כללית בסכום כולל של כ-8.7 מיליארד ש"ח. זהו גידול של כ-1.4% במספר הזכאים לקצבה בהשוואה לשנת 2014 (226,552 זכאים) וגידול של כ-0.8% בסך התשלומים לקצבאות נכות כללית בהשוואה לשנת 2014 (במחירים שוטפים)³.

1.3. גובה הקצבה והתוספות

סכום הקצבה משתנה לפי רמת אי-כושר אשר נקבעת לזכאי. סכומי קצבת נכות כללית לשנת 2016 ומספר הזכאים לקצבה לפי דרגת אי-כושר (2015) מוצגים בלוח 1 להלן.

¹ המוסד לביטוח לאומי, דוח שנתי 2014, פרק 3: פעילות ומגמות בתחום הגמלאות – ביטוח נכות כללית, ספטמבר 2015.

² נציין שקיימת קצבה נפרדת לילדים נכים.

³ כולל התשלומים על מענק פטירה ושיקום. המוסד לביטוח לאומי, ירחון סטטיסטי, לוח 8.1.1 – תשלומי גמלאות נכות כללית וניידות, לפי סוג גמלה, לוח 8.2 – מקבלי קצבת נכות כללית סך הכול ועקרות בית, לפי הרכב התלויים, מאי 2016.

לוח 1 – סכומי קצבת נכות כללית ומספר הזכאים לקצבה לפי דרגת אי-כושר⁴

שיעור בכלל הזכאים	מספר הזכאים	סכום קצבת נכות כללית (בש"ח לחודש)	דרגת אי-כושר
80%	184,822	2,342	דרגה מלאה (75% או 100%)
2%	5,079	1,733	דרגה חלקית – 74%
7%	16,958	1,522	דרגה חלקית – 65%
10%	22,887	1,405	דרגה חלקית – 60%
100%	229,745	-	סך הכול

כפי שמוצג בלוח, סכום קצבת נכות כללית לנכים בדרגת אי-כושר מלאה (75% או 100%) הוא 2,342 ש"ח, לנכים בדרגת אי-כושר חלקית של 74% – 1,733 ש"ח, לנכים בדרגת אי-כושר חלקית של 65% – 1,522 ש"ח ולבעלי דרגת אי-כושר חלקית של 60% – 1,405 ש"ח. בין 229,745 מקבלי הקצבה בשנת 2015, לכ-80% הייתה דרגת אי-כושר מלאה (75% או 100%), ל-2% ול-7% הייתה דרגת אי-כושר חלקית – בשיעור 74%-ו-65%, בהתאמה, ול-10% הייתה דרגת אי-כושר חלקית בשיעור 60%.

1.3.1. תוספת עבור תלויים

נוסף על סכומי הקצבה הבסיסית המופיעים בלוח 1 לעיל, הזכאים לקצבה מקבלים תוספות עבור תלויים – ילדים או בן או בת זוג/בן זוג. לוח 2 להלן מציג את סכומי התוספות בגין תלויים לפי דרגת אי-כושר.

לוח 2 – סכומי התוספות לקצבת נכות כללית בגין תלויים (בש"ח לחודש)⁵

דרגת אי-כושר	תוספת עבור ילדים (ניתן רק על שני הילדים הראשונים)	תוספת עבור בן או בת זוג
דרגה מלאה (75% או 100%)	937	1,172
דרגה חלקית – 74%	693	867
דרגה חלקית – 65%	609	762
דרגה חלקית – 60%	562	703

להלן פירוט התוספות:

- **תוספת בגין ילדים** – התוספת ניתנת בגין ילדים עד גיל 18, ולכל המאוחר עד גיל 24, אם הם משרתים בשירות סדיר או בשירות לאומי. התוספת משולמת רק עבור שני הילדים הראשונים. סכום התוספת החודשית הוא 937 ש"ח לילד לנכים בדרגת אי-כושר מלאה, 693 ש"ח לילד לנכים בדרגת אי-כושר חלקית בשיעור 74%, 609 ש"ח לילד לנכים בדרגת אי-כושר חלקית בשיעור 65% ו-562 ש"ח לילד לנכים בדרגת אי-כושר חלקית בשיעור 60%.
- **תוספת עבור בן או בת זוג** – נוסף על הקצבה הבסיסית זכאי מקבל קצבה לתוספת עבור בן או בת זוג, אם הם עומדים בשני התנאים האלה: (א) ההכנסה החודשית ברוטו של בן או בת הזוג היא עד 5,394 ש"ח; (ב) בן או בת הזוג אינם מקבלים קצבה אחרת. סכום התוספת החודשית הוא 1,172 ש"ח לנכים בדרגת אי-כושר מלאה, 867

⁴ **סכומי קצבת נכות כללית**: נתונים לשנת 2016, המוסד לביטוח לאומי, [עדכון קצבאות ינואר 2016](#), 4 בינואר 2016; **מספר הזכאים**: המוסד לביטוח לאומי, ירחון סטטיסטי, [לוח 8.4 – מקבלי קצבת נכות כללית, לפי דרגת אי-כושר השתכרות ומקבלי קצבה חודשית נוספת, לפי אחוז רפואי](#), מאי 2016.

⁵ נתונים לשנת 2016, המוסד לביטוח לאומי, [עדכון קצבאות ינואר 2016](#), 4 בינואר 2016.

ש"ח לנכים בדרגת אי-כושר חלקית של 74%, 762 ש"ח לנכים בדרגת אי-כושר חלקית של 65%-ו-703 ש"ח לנכים בדרגת אי-כושר חלקית של 60%.⁶

זכאי לקצבת נכות עם תוספות בגין תלויים שיש לו הכנסה שאינה מעבודה, כגון מפנסיה, משכר דירה, ממלגה, מקצבאות אחרות מהביטוח הלאומי או מגורמים אחרים, או רווחים מהשקעות – יופחת סכום ההכנסה שאינה מעבודה מתוספת התלויים, כך שקצבתו לאחר ההפחתה תהיה, לכל הפחות ובהתאם לגובה ההפחתה, בגובה קצבת יחיד מלאה.⁷

לוח 3 להלן מציג את מספר הזכאים ואת סכום הקצבה הממוצעת לזכאי לפי הרכב משפחתי בשנת 2015.

לוח 3 – מספר הזכאים לקצבת נכות וסכום הקצבה הממוצע לפי הרכב משפחתי (בש"ח לחודש, 2015)⁸

הרכב משפחתי	סכום קצבת נכות ממוצעת	מספר הזכאים	שיעור בכלל הזכאים
נכה יחיד	ללא תלויים	2,393	66%
	עם ילד אחד	3,025	8%
	עם שני ילדים	3,714	10%
נכה עם בן או בת זוג	ללא תלויים	3,294	7%
	עם ילד אחד	4,121	3%
	עם שני ילדים	5,017	7%
סך הכול	2,862	229,745	100%

על-פי המוצג בלוח, בשנת 2015 סכום הקצבה החודשית הממוצעת היה 2,862 ש"ח. כ-66% ממקבלי הקצבה היו יחידים ללא ילדים, וסכום הקצבה החודשית הממוצעת שלהם היה 2,393 ש"ח; כ-8% ו-10% קיבלו קצבת נכות ליחיד עם תוספת עבור ילד אחד או שני ילדים, וסכום הקצבה החודשית הממוצעת שלהם היה 3,025 ש"ח ו-3,714 ש"ח, בהתאמה. כ-17% ממקבלי הקצבה קיבלו קצבה עם תוספת עבור בן או בת זוג או גם עבור ילד אחד או שני ילדים, וסכום הקצבה החודשית הממוצעת שלהם היה 3,294-5,017 ש"ח, בהתאם להרכב המשפחתי.

1.3.2. קצבה חודשית נוספת

מעבר לקצבה הבסיסית ולתוספות עבור תלויים, אדם הזכאי לקצבת נכות אשר נקבעה לו דרגת אי-כושר מלאה ונכות רפואית של 50% או יותר והוא אינו שווה במוסד, זכאי גם לקצבה חודשית נוספת (קח"ן). סכום הקצבה החודשית הנוספת הוא לפי אחוזי הנכות הרפואית שנקבעו לזכאי:

- נכות רפואית של 50%-69% – סכום התוספת הוא 252 ש"ח.⁹
- נכות רפואית של 70%-79% – סכום התוספת הוא 306 ש"ח.
- נכות רפואית מעל 80% – סכום התוספת הוא 372 ש"ח.

בשנת 2015 קיבלו 147,128 זכאים קצבה חודשית נוספת, והם היו כ-64% מכלל מקבלי הקצבה.¹⁰

⁶ עקרת בית נכה אינה זכאית לתוספת עבור בן או בת זוג.

⁷ המוסד לביטוח לאומי, [נכות כללית – מהם סכומי קצבת נכות?](#), תאריך כניסה: 5 באוקטובר 2016.

⁸ המוסד לביטוח לאומי, ירחון סטטיסטי, [לוח 8.2 – מקבלי קצבת נכות כללית סך הכול ועקרונות בית, לפי הרכב התלויים, לוח 8.6 – קצבת נכות כללית חודשית ממוצעת, לפי הרכב משפחה, מחירים שוטפים וקבועים \(ש"ח\) וכאחוז מהשכר הממוצע למשרת שכיר, מאי 2016](#).

⁹ מ-1 במרס 2014 ואילך מי שנקבעה לו נכות נפשית ו/או שכלית של 40%-49%, מקבל גם הוא תוספת בסכום של 252 ש"ח.

¹⁰ המוסד לביטוח לאומי, ירחון סטטיסטי, [לוח 8.4 – מקבלי קצבת נכות כללית, לפי דרגת אי-כושר השתכרות ומקבלי קצבה חודשית נוספת, לפי אחוז רפואי, מאי 2016](#).

1.4. קצבאות נוספות בענף נכות

ענף נכות בביטוח הלאומי משלם קצבאות נוספות, המוענקות לזכאים בנפרד מקצבת נכות כללית או נוסף עליה. קצבאות אלה לא יידונו בהרחבה במסמך זה. הקצבאות העיקריות הן כדלקמן:

- **קצבת שירותים מיוחדים** – קצבה לשירותים מיוחדים משולמת על-ידי המוסד לביטוח לאומי למבוטחים בוגרים, מגיל 18 עד גיל פרישה, שלהם לפחות 60% נכות רפואית והם תלויים באדם נוסף לצורך פעילויות יומיומיות או השגחה מתמדת. הקצבה מיועדת לתת מענה לתלות של הנכה באדם נוסף ולצורך שלו בליוי מתמיד. בין מקבלי קצבת נכות כללית (כ-228,500 זכאים בדצמבר 2014), 36,356 זכאים קיבלו גם קצבת שירותים מיוחדים (כ-16%), ובסך הכול קיבלו 48,846 זכאים קצבת שירותים מיוחדים בדצמבר 2014.¹¹
- **קצבת ניידות** – קצבת ניידות מעניקה הטבות לנכים עם ליקויים ברגליהם המגבילים אותם בניידות. הקצבה משולמת מכספי אוצר המדינה על-פי הסכם שנחתם בין משרד האוצר לבין המוסד לביטוח לאומי. מוגבל בניידות הוא תושב ישראל בן 3–67¹² אשר ועדה רפואית של משרד הבריאות קבעה כי הוא מוגבל בניידות. ההטבות הניתנות למוגבלים בניידות הן כדלקמן: קצבה חודשית להשתתפות בהוצאות השימוש ברכב (לבעלי רכב) או לניידות (לחסרי רכב); הלוואה לרכישת רכב חדש, לשם מימון מלא או חלקי של המסים החלים על הרכב; קרן הלוואות – הלוואה לרכישת רכב לאביזרים מיוחדים; הלוואה לרכישה והתקנה של אביזרים ברכב; החזר הוצאות לרכישה והתקנה של אביזרים ברכב פרטי. בין מקבלי קצבת נכות כללית (כ-228,500 זכאים בדצמבר 2014), 17,068 זכאים קיבלו גם קצבת ניידות (כ-7.5%), ובסך הכול קיבלו 32,801 זכאים קצבת ניידות בדצמבר 2014.¹³

2. מתן קצבה ליוצאים לעבודה

באוגוסט 2009 נכנס לתוקפו תיקון 109 לחוק הביטוח הלאומי (להלן: חוק לרון), אשר נועד לאפשר לנכים להשתלב בשוק העבודה בלי שזכויותיהם בביטוח לאומי ייפגעו בבת אחת, כפי שהיה נהוג עד אז, ונקבע בו כי תחול הפחתה הדרגתית של הקצבה עם הגידול בהכנסות מעבודה.¹⁴ התיקון לחוק קובע, בין היתר, כי סכום ההכנסה הכולל של זכאי לקצבה, כלומר הכנסתו הן מעבודה והן מקצבה, יהיה תמיד גבוה יותר מסכום הקצבה בלבד.¹⁵

2.1. קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה

בחוק לרון נקבעה קצבה חדשה – קצבת עידוד, המשולמת במקום קצבת הנכות, למי שקיבל קצבת נכות במשך 12 חודשים רצופים לפחות והוא עובד ומשתכר מעבודתו יותר מהסכום שעל-פי החוק הוא הרף המרבי המזכה בקצבת נכות. קצבת העידוד אינה מוגבלת בזמן, ואפשר לקבל אותה עד גיל פרישה. סכום קצבת העידוד ושיעורי הפחתה מהקצבה בשל הכנסה מעבודה מחושבים באותה דרך שבה מחושבים שיעורי הפחתה מקצבת נכות כפי שיתוארו להלן. סכום ההכנסה לקבלת קצבת עידוד משתנה לפי חומרת הליקוי הרפואי ותקופת הזכאות לקצבת נכות:

¹¹ קצבת שירותים מיוחדים מוענקת גם עם קצבאות נוספות בענף נכות כגון ניידות, גזת ופוליו. המוסד לביטוח לאומי, דוח שנתי 2014, פרק 3: פעילות ומגמות בתחום הגמלאות – ביטוח נכות כללית, ספטמבר 2015.

¹² נכה שהחל לקבל קצבת ניידות עד גיל הפרישה זכאי להמשיך לקבל את הקצבה כל חייו, כל עוד מתקיימים לגבי התנאים המזכים בקצבה.

¹³ קצבת ניידות מוענקת גם עם קצבאות נוספות בענף נכות, כגון ש"מ, גזת ופוליו. קצבת שירותים מיוחדים מוענקת גם עם קצבאות נוספות בענף נכות כגון ניידות, גזת ופוליו. המוסד לביטוח לאומי, דוח שנתי 2014, פרק 3: פעילות ומגמות בתחום הגמלאות – ביטוח נכות כללית, ספטמבר 2015.

¹⁴ אופיר פינטו, **שילוב נכים כלליים בתעסוקה: ניסיונות, קשיים ולקחים לעתיד**, המוסד לביטוח לאומי, דצמבר 2013.

¹⁵ המוסד לביטוח לאומי, **החוק המשופר למקבלי קצבת נכות היוצאים לעבוד (חוק לרון) – שיעורי קצבת הנכות או העידוד**, תאריך כניסה: 28 ביולי 2016.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

- קבוצה א' – אדם עם לקות חמורה (מי שנקבעה לו נכות רפואית של 70% לפחות, או נכות רפואית של 40% עקב פיגור שכלי או מוגבלות נפשית, לפי סעיף 33 או 91 במבחנים הרפואיים), או אדם עם זכאות ממושכת (מי שהיה זכאי לקצבה במשך חמש שנים – 60 חודשים – לפחות, בשבע השנים שקדמו לתאריך 1 באוגוסט 2009) – יקבל קצבת עידוד אם שכרו גבוה מ-5,678 ש"ח לחודש בשנת 2016 (60% מהשכר הממוצע).
- קבוצה ב' – כל שאר הזכאים יקבלו קצבת עידוד אם שכרם גבוה מ-4,259 ש"ח לחודש בשנת 2016 (45% מהשכר הממוצע).

2.2. רשת ביטחון

למקבל קצבת נכות אשר הכנסותיו גדלו והוא הפסיק להיות זכאי לקצבת נכות ועבר לקבל קצבת עידוד, עומדת רשת ביטחון לתקופה של שלוש שנים מהמועד שבו הפסיק לקבל קצבת נכות; במהלכן, נשמרת לו הזכות לחזור ולקבל את קצבת הנכות בלי שזכאותו תיבדק מחדש.

2.3. מנגנון ההפחתה של הקצבה

קצבת נכות וקצבת עידוד מופחתות באופן הדרגתי ככל שהכנסות הנכה מעבודה גדלות, באופן שסכום ההכנסה הכולל של זכאי לקצבה, הכולל את הכנסתו מעבודה ומקצבה, יהיה תמיד גבוה יותר מסכום הקצבה בלבד. על-פי מנגנון ההפחתה, ככל שההכנסה מעבודה של מקבל הקצבה גדלה, שיעור הניכוי מהקצבה גדל, כפי שמפורט בלוח 4 להלן.

לוח 4 – שיעורי הניכוי מגמלת נכות כללית לפי סכום חלק ההכנסה מעבודה (בש"ח, 2016)¹⁶

סך חלק הכנסה מעבודה (בש"ח לחודש)	שיעור הניכוי מהקצבה	סכום הניכוי המצטבר מהקצבה
עד 1,987	0	0
1,987-2,366	10%	עד 38 ש"ח
2,366-6,436	30%	עד 1,269 ש"ח
6,436-8,802	40%	עד 2,205 ש"ח
מ-8,802 עד ההכנסה המרבית המזכה בקצבה בהתאם לרמת הקצבה לפי ההרכב המשפחתי	60%	

על-פי הלוח, בגין הכנסה מעבודה בסכום של עד 1,987 ש"ח (21% מהשכר הממוצע) אין הפחתה של הקצבה. בחלק ההכנסה שמעל 1,987 ש"ח ועד 2,366 ש"ח (25% מהשכר הממוצע), שיעור הניכוי מהקצבה הוא 10%, כלומר, עד הכנסה זו סכום הניכוי המרבי מהקצבה הוא 38 ש"ח. בחלק מההכנסה שמעל 2,366 ש"ח ועד 6,436 ש"ח (68% מהשכר הממוצע), שיעור הניכוי מהקצבה הוא 30% – וסכום הניכוי המרבי מהקצבה הוא 1,269 ש"ח. בחלק מההכנסה שמעל 6,436 ש"ח ועד 8,802 ש"ח (93% מהשכר הממוצע), שיעור הניכוי מהקצבה הוא 40%, כלומר סכום הניכוי המרבי מהקצבה הוא 2,205 ש"ח. שיעור הניכוי המרבי מהקצבה הוא 60% – בעד חלק ההכנסה שמעל 8,802 ש"ח ועד ההכנסה המרבית המזכה בקצבה.

ההכנסה המרבית המזכה בקצבה היא בגובה השכר שעד אליו קיימת זכאות לקצבה מופחתת; מעל גובה שכר זה, אין זכאות לקצבה. ההכנסה המרבית האמורה נקבעת על-פי סכום הקצבה המשולם לפי מספר התלויים: לנכה יחיד, ההכנסה המרבית המזכה בגמלה היא 8,556 ש"ח, לנכה יחיד עם ילד – 10,200 ש"ח, לנכה יחיד עם שני ילדים

¹⁶ המוסד לביטוח לאומי, [החוק המשופר למקבלי קצבת נכות היוצאים לעבוד \(חוק לרוח\) – שיעורי קצבת הנכות או העידוד](#), כניסה לאתר: 28 ביולי 2016.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

או יותר – 11,726 ש"ח, לנכה עם בן-זוג תלוי – 10,592 ש"ח, לנכה עם בן-זוג תלוי וילד – 12,153 ש"ח ולנכה עם בן או בת זוג תלויים ושני ילדים או יותר – 11,845 ש"ח.¹⁷

להלן שתי דוגמאות לחישוב סכום ההפחתה מהקצבה:

- זכאי המשתכר 2,300 ש"ח – על חלק ההכנסה של עד 1,987 ש"ח אין הפחתה של הקצבה. בחלק ההכנסה שבין 1,987 ל-2,366 ש"ח שיעור הניכוי הוא 10%. לפיכך נחשב את חלק ההכנסה שמעל 1,987 ש"ח (2,300 ש"ח – 1,987 ש"ח = 313 ש"ח) ועל חלק הכנסה זה נחיל את שיעור הניכוי הרלוונטי – 10% (313 ש"ח * 10% = 31.3 ש"ח); אם כן, ההפחתה מהקצבה היא בסך 31.3 ש"ח.
- זכאי המשתכר 5,500 ש"ח – על חלק ההכנסה של עד 1,987 ש"ח אין הפחתה של הקצבה. בחלק ההכנסה שבין 1,987 ש"ח ל-2,366 ש"ח שיעור הניכוי הינו 10%, וסכום הניכוי המרבי המצטבר הוא 38 ש"ח. בחלק ההכנסה שבין 2,366 ש"ח ל-6,436 ש"ח שיעור הניכוי הוא 30%. לפיכך נחשב את חלק ההכנסה שמעל 2,366 ש"ח (5,500 ש"ח – 2,366 ש"ח = 3,134 ש"ח) ועל חלק הכנסה זה נחיל את שיעור הניכוי הרלוונטי – 30% (3,134 ש"ח * 30% = 940 ש"ח). לסכום ההפחתה בעד חלק הכנסה זה, נוסיף את סכום ההפחתה בעד חלק ההכנסה של עד 2,366 ש"ח (38 ש"ח), ונקבל כי ההפחתה מהקצבה עבור זכאי המשתכר 5,500 ש"ח היא בסך 978 ש"ח.

2.3.1. מנגנון ההפחתה בדרגת אי-כושר מלאה

בדרגת אי-כושר מלאה סכום הקצבה של זכאי עובד מתקבל על-ידי חישוב סכום הניכוי מהקצבה לפי שיעורי הניכוי המפורטים בלוח 4 לעיל, והפחתתו מסכום הגמלה שלה הנכה זכאי לפי מספר התלויים בו (כמפורט בלוחות 1 ו-2 לעיל). כאמור, סכום הקצבה בדרגת אי-כושר מלאה היא בין 2,342 ש"ח עבור יחיד ל-5,388 ש"ח עבור זכאי עם בן או בת זוג תלויים ושני ילדים. בלוח 5 להלן מוצגים סכום ההפחתה מהקצבה וסכום הקצבה המתקבל לאחר ההפחתה לזכאי עם דרגות אי-כושר מלאה, לפי רמות הכנסה שונות.

לוח 5 – קצבת נכות לזכאי עם דרגת אי-כושר מלאה, לפי הרכב משפחתי ולפי רמת הכנסה מעבודה (2016),

(בש"ח לחודש)¹⁸

הרכב משפחתי						סוג הקצבה	סכום ההפחתה מהקצבה המלאה	רמת הכנסה מעבודה
בן או בת זוג ושני ילדים	בן או בת זוג וילד	בן או בת זוג	שני ילדים	ילד	ללא תלויים			
5,388	4,451	3,514	4,216	3,279	2,342	נכות	-	עד 1,987
5,387	4,450	3,513	4,215	3,278	2,341	נכות	1	2,000
5,160	4,223	3,286	3,988	3,051	2,114	נכות	228	3,000
4,860	3,923	2,986	3,688	2,751	1,814	נכות	528	4,000
4,560	3,623	2,686	3,388	2,451	1,514	נכות לקבוצה א' עידוד לקבוצה ב' ¹⁹	828	5,000

¹⁷ קצבת עידוד חודשית אינה משולמת אם היא נמוכה מ-235 ש"ח, ולזכאי המקבל תוספת תלויים לקצבה עבור בן או בת זוג ושני ילדים הקצבה אינה משולמת אם היא נמוכה מ-1,357 ש"ח. לפיכך, ההכנסה המרבית המזכה בגמלה לזכאי עם בן או בת זוג ושני ילדים נמוכה מההכנסה המרבית המזכה בגמלה לזכאי עם בן או בת זוג וילד אחד. סכומי ההכנסה המרבית המזכים בקצבה המוצגים חושבו על-ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת על בסיס המנגנון המפורט בחוק.

¹⁸ המוסד לביטוח לאומי, מקבל קצבת נכות – כמה מותר לך להרוויח ולהמשיך לקבל קצבה? לבעלי דרגת אי כושר 100%, תאריך כניסה: 29 ביולי 2016.

¹⁹ קבוצה א' – אדם עם לקות חמורה או זכאות ממושכת, קצבת עידוד בשכר הגובה מ-5,678 ש"ח לחודש (60% מהשכר הממוצע); קבוצה ב' – כל שאר הזכאים, קצבת עידוד בשכר הגובה מ-4,259 ש"ח לחודש (45% מהשכר הממוצע).

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

הרכב משפחתי						סוג הקצבה	סכום ההפחתה מהקצבה המלאה	רמת הכנסה מעבודה
בן או בת זוג ושני ילדים	בן או בת זוג וילד	בן או בת זוג	שני ילדים	ילד	ללא תלויים			
4,260	3,323	2,386	3,088	2,151	1,214	עידוד	1,128	6,000
3,904	2,967	2,030	2,732	1,795	858	עידוד	1,485	7,000
3,504	2,567	1,630	2,332	1,395	458	עידוד	1,885	8,000
3,064	2,127	1,190	1,892	955		עידוד	2,324	9,000
2,464	1,527	590	1,292	355	-	עידוד	2,924	10,000
1,864	927	-	692	-	-	עידוד	3,524	11,000
1,384	447	-	-	-	-	עידוד	4,004	11,800

כפי שמוצג בלוח, ברמת הכנסה של עד 1,987 ברוטו לחודש מוענקת קצבת הנכות המלאה ואין ממנה הפחתה בשל הכנסה מעבודה. סכום הקצבה הוא 2,342 ש"ח ליחיד עם דרגת אי-כושר מלאה, 3,279 ש"ח לזכאי יחיד עם ילד אחד, 4,216 ש"ח לזכאי יחיד עם שני ילדים וכו'. ברמות שכר גבוהות יותר מופחת מהקצבה סכום בגין הכנסה מעבודה, כפי שמופיע בלוח 4 לעיל. לדוגמה, ברמת שכר של 4,000 ש"ח ברוטו לחודש, מופחת מהקצבה המלאה סכום של 528 ש"ח, והקצבאות המתקבלות הן 1,814 ש"ח לזכאי יחיד, 2,751 ש"ח לזכאי יחיד עם ילד אחד, 3,688 ש"ח לזכאי יחיד עם שני ילדים וכו'. מעל לרמת שכר של 5,678 ש"ח לאדם עם לקות חמורה או לאדם עם זכאות ממושכת,²⁰ ומעל לרמת שכר של 4,259 ש"ח לכל שאר הזכאים, מוענקת קצבת עידוד, וכאמור, סכומיה וההפחתות ממנה מחושבים כמו לגבי קצבת נכות.

2.3.2. מנגנון ההפחתה בדרגת אי-כושר חלקית

בדרגת אי-כושר חלקית (עד 74% נכות), חישוב הקצבה של זכאי הוא הסכום הנמוך בין הסכומים האלה:

- קצבת יחיד מלאה (בדרגת אי-כושר מלאה) ותוספת עבור תלויים, בניכוי סכום ההפחתה מהקצבה, המחושב בהתאם לשיעורי הניכוי המפורטים בלוח 4 לעיל.
- קצבת יחיד לפי דרגת אי-כושר חלקית (כמפורט בלוח 1 לעיל), ותוספת עבור תלויים.

בחישוב סכום התוספת עבור תלויים לזכאים בדרגת אי-כושר חלקית אשר משתכרים יותר מ-1,987 ש"ח (21% מהשכר הממוצע), אין הפחתה של התוספת בהתאם לרמת האי-כושר (כפי שתואר בלוח 2 לעיל), והם מקבלים תוספת זו בשיעורה המלא (כלומר לפי דרגת אי-כושר מלאה).

המשמעות היא שלזכאים עובדים אשר להם דרגת אי-כושר חלקית, ההפחתה של הקצבה מתחילה ברמת שכר של 4,277-5,366 ש"ח, בהתאם לרמת האי-הכושר שלהם.

בלוח 6 להלן מובא כדוגמה פירוט קצבת הנכות (לאחר ההפחתה בשל הכנסה מעבודה על-פי המנגנון המתואר לעיל) של זכאים בהרכב משפחתי של בן או בת זוג ושני ילדים, לפי רמות אי-כושר ורמות הכנסה שונות.

²⁰ אדם עם לקות חמורה הוא מי שנקבעה לו נכות רפואית בשיעור 70% לפחות, או נכות רפואית בשיעור 40% עקב פיגור שכלי או מוגבלות נפשית, לפי סעיף 33 או 91 במבחנים הרפואיים. אדם עם זכאות ממושכת הוא מי שהיה זכאי לקצבה במשך חמש שנים (60 חודשים) לפחות, בשבע השנים שקדמו לתאריך 1 באוגוסט 2009.

בש"ח לחודש²¹

דרגת אי-כושר			סוג הקצבה	גובה הכנסה מעבודה
60%	65%	74%		
3,233	3,502	3,987	נכות	עד 1,987
4,451	4,568	4,779	נכות	2,000
4,451	4,568	4,779	נכות	3,000
4,451	4,568	4,779	נכות	4,000
4,451	4,560	4,560	נכות לקבוצה א' עידוד לקבוצה ב'	5,000
4,260	4,260	4,260	עידוד	6,000
3,904	3,904	3,904	עידוד	7,000
3,504	3,504	3,504	עידוד	8,000
3,064	3,064	3,064	עידוד	9,000
2,464	2,464	2,464	עידוד	10,000
1,864	1,864	1,864	עידוד	11,000
1,384	1,384	1,384	עידוד	11,800

להלן תיאור המידע המוצג בלוח :

- ברמות שכר של עד 1,987 ש"ח מוענקת קצבת נכות בגובה קצבת יחיד חלקית (בשיעור דרגת האי-כושר מקצבת יחיד מלאה) ותוספת חלקית לתלויים (בשיעור דרגת האי-כושר מהתוספת המלאה). סכום הקצבה ברמת שכר זו הוא 3,987 ש"ח בדרגת אי-כושר של 74%, 3,502 ש"ח בדרגת אי-כושר של 65% ו-3,233 ש"ח בדרגת אי-כושר של 60%.
- ברמות שכר מ-1,987 עד רמת השכר שממנה מתחילה ההפחתה של הקצבה (4,277 ש"ח בדרגת אי-כושר של 74%, 4,973 ש"ח בדרגת אי-כושר של 65% ו-5,366 ש"ח בדרגת אי-כושר של 60%), הקצבה היא בגובה סכום קצבת יחיד חלקית (בשיעור דרגת האי-כושר מקצבת יחיד מלאה) ותוספת מלאה לתלויים. סכום הקצבה ברמות שכר אלה הוא 4,779 ש"ח בדרגת אי-כושר של 74%, 4,568 ש"ח בדרגת אי-כושר של 65% ו-4,451 ש"ח בדרגת אי-כושר של 60%.
- ברמות שכר הגבוהות מרמת השכר שממנה מתחילה הפחתה של הקצבה ועד 11,800 ש"ח, הקצבה היא בגובה קצבת יחיד מלאה בניכוי סכומי ההפחתה מהגמלה, כפי שחושבו לפי שיעורי הניכוי המפורטים בלוח 4 לעיל, ותוספת מלאה לתלויים. סכום הקצבה הוא 4,260 ש"ח ברמת הכנסה של 6,000 ש"ח, 3,504 ש"ח ברמת הכנסה של 8,000 ש"ח ו-1,864 ש"ח ברמת הכנסה של 10,000 ש"ח בכל דרגות האי-כושר.

2.4. תשלום קצבה חודשית נוספת למקבלי עידוד

הקצבה החודשית הנוספת (קח"ן), למי שמקבל קצבת עידוד, פוחתת בהדרגה במשך ארבע שנים, ממועד תחילת קבלת קצבת העידוד. בשנה הראשונה של קבלת הקצבה יש זכאות לקצבה חודשית נוספת מלאה; בשנה השנייה

²¹ המוסד לביטוח לאומי, [מקבל קצבת נכות – כמה מותר לך להרוויח ולהמשיך לקבל קצבה? לבעלי דרגת אי-כושר 74%](#); [מקבל קצבת נכות – כמה מותר לך להרוויח ולהמשיך לקבל קצבת נכות? לבעלי דרגת אי-כושר 65%](#); [מקבל קצבת נכות – כמה מותר לך להרוויח ולהמשיך לקבל קצבה? לבעלי דרגת אי-כושר 60%](#), תאריך כניסה: 29 ביולי 2016. כאמור, קצבת עידוד חודשית אינה משולמת אם היא נמוכה מ-235 ש"ח, ולזכאי המקבל תוספת תלויים לקצבה עבור בן או בת זוג ושני ילדים הקצבה אינה משולמת אם היא נמוכה מ-1,357 ש"ח.

הזכאות היא ל-75% מקח"ן בסכום המלא, בשנה השלישית – ל-50% מהסכום המלא ובשנה הרביעית – ל-25% מהסכום המלא.

2.5. הטבות נלוות

זכאות לקצבת נכות עשויה להקנות לזכאי, בכפוף לתנאים מזכים, שורה של הטבות והנחות בתשלומים לרשויות המדינה ולגורמים נוספים. מקבל קצבת עידוד ימשיך לקבל במלואן את ההטבות הנלוות הניתנות לזכאי לקצבת נכות במשך שלוש שנים. לאחר שלוש שנים ההטבות יינתנו באופן יחסי, בהתאם לסכום קצבת העידוד המשולם בפועל.

מקבל קצבת עידוד וקח"ן מדורגת, ימשיך לקבל את ההטבות הנלוות במלואן במשך שבע שנים, ורק לאחר מכן יקבל את ההטבות באופן יחסי בהתאם לקצבת העידוד המשולמת לו.

3. נתונים על מקבלי קצבאות נכות עובדים

על-פי נתוני המוסד לביטוח לאומי, מ-228,506 מקבלי קצבאות נכות (כולל עידוד) בדצמבר 2014, 47,916 נכים עבדו (כ-21%). מכלל הנכים העובדים, 4,925 קיבלו קצבת עידוד (כ-10.3%). להלן יוצגו נתונים על התפלגות מקבלי קצבת נכות (כולל קצבת עידוד) עובדים, לפי דרגת אי-כושר, לפי הרכב משפחתי ולפי גובה השכר. בלוח 7 להלן מוצגים נתונים על מקבלי קצבת נכות עובדים לפי דרגת אי-כושר השתכרות.

לוח 7 – מקבלי קצבת נכות (כולל קצבת עידוד) לפי מצב תעסוקה ודרגת אי-כושר (דצמבר 2014)²²

שיעור העובדים בכלל מקבלי הקצבה באותה דרגה	מקבלי קצבה עובדים			מקבלי קצבת נכות (כולל קצבת עידוד)		דרגת אי-כושר
	שיעור מקבלי קצבת עידוד בכלל העובדים	עידוד	נכות	שיעור בכלל הזכאים	מספר הזכאים	
31.5%	17%	1,245	6,061	10.2%	23,214	60%
29.4%	16%	758	4,113	7.2%	16,543	65%
27.6%	15%	203	1,183	2.2%	5,020	74%
18.7%	8%	2,719	31,634	80.4%	183,729	100%
21.0%	10%	4,925	42,991	100.0%	228,506	סך הכול

על-פי הנתונים בלוח, כ-21% מכלל 228,506 מקבלי קצבת נכות (כולל קצבת עידוד) בדצמבר 2014, עבדו. מניתוח התפלגות מקבלי קצבת נכות לפי דרגת אי-כושר ושיעור המועסקים בכל דרגה עולה כי 10.2% ממקבלי הקצבה היו בדרגת אי-כושר 60% ו-31.5% מהם עבדו, 7.2% ממקבלי הקצבה היו בדרגת אי-כושר 65% ו-29.4% מהם עבדו, 2.2% ממקבלי הקצבה היו בדרגת אי-כושר 74% ו-29.4% מהם עבדו, ו-80.4% ממקבלי הקצבה היו בדרגת אי-כושר מלאה (100%), ו-18.7% מהם עבדו. כלומר, אפשר לראות כי שיעור הנכים המועסקים גבוה יותר בקרב נכים בדרגות אי-כושר חלקיות.

עוד עולה מהלוח כי בדצמבר 2014 היו 4,925 מקבלי קצבת עידוד, והם היו כ-10% מכלל מקבלי הקצבאות (נכות ועידוד) שעובדים. בדרגות אי-כושר חלקיות, שיעור מקבלי קצבת עידוד בין מקבלי הקצבאות שעובדים היה כ-15% – 17% – גבוה משיעור מקבלי קצבת עידוד בין מקבלי הקצבאות שעובדים והם בדרגת אי-כושר מלאה, שעמד על כ-8%.

²² נטליה גיטלסון ואופיר פינטו, מינהל המחקר והתכנון במוסד לביטוח לאומי, דוא"ל, 20 בספטמבר 2016.

בלוח 8 להלן מוצגים נתונים על מקבלי קצבת נכות עובדים לפי הרכב משפחתי.

לוח 8 – מקבלי קצבת נכות (כולל עידוד) לפי מצב תעסוקה והרכב משפחתי (דצמבר 2014)²³

שיעור העובדים בכלל מקבלי הקצבה	מקבלי קצבה עובדים		מקבלי קצבת נכות (כולל עידוד)		הרכב משפחתי	
	עידוד	נכות	שיעור בכלל הזכאים	מספר הזכאים		
20.8%	3,148	28,210	66%	151,044	ללא תלויים	נכה יחיד
24.7%	486	3,865	8%	17,634	עם ילד אחד	
22.4%	611	4,202	9%	21,485	עם שני ילדים	
18.0%	249	2,554	7%	15,578	ללא תלויים	נכה עם בן או בת זוג
21.4%	157	1,329	3%	6,944	עם ילד אחד	
19.6%	274	2,831	7%	15,821	עם שני ילדים	
21.0%	4,925	42,991	100%	228,506	סך הכול	

על-פי הנתונים בלוח, בדצמבר 2014 קיבלו 66% מ-228,506 מקבלי קצבת נכות (כולל קצבת עידוד) קצבה ללא תוספת תלויים, וכ-20.8% מהם עבדו. לא ניכרים הבדלים של ממש בשיעור הנכים העובדים בכלל מקבלי הקצבה בחלוקה לפי ההרכבים המשפחתיים השונים: כ-24.7% ממקבלי קצבת יחיד עם ילד, כ-22.4% ממקבלי קצבת יחיד עם שני ילדים, כ-18.0% ממקבלי קצבת נכה עם בן או בת זוג ללא תלויים, כ-21.4% ממקבלי קצבת נכה עם בן או בת זוג עם ילד אחד ו-19.6% ממקבלי קצבת נכה עם בן או בת זוג עם שני ילדים.

בלוח 9 להלן נתונים על מקבלי קצבת נכות עובדים לפי רמת שכר.

לוח 9 – מקבלי קצבת נכות (כולל קצבת עידוד) עובדים, בפילוח לפי רמת שכר (דצמבר 2014)²⁴

שיעור מכלל מקבלי הקצבה שעובדים	מספר מקבלי קצבת נכות (כולל קצבת עידוד) עובדים	גובה השכר (בש"ח)
13%	6,273	עד 1,000
23%	11,223	1,000-2,000
24%	11,660	2,000-3,000
15%	7,422	3,000-4,000
11%	5,244	4,000-5,000
13%	6,094	5,001 ויותר
100%	47,916	סך הכול

כפי שמוצג בלוח, מ-47,916 מקבלי קצבת נכות (כולל עידוד) שעבדו בדצמבר 2014, 13% (6,273) השתכרו פחות מ-1,000 ש"ח בחודש, 23% (11,223) השתכרו בין 1,001 ל-2,000 ש"ח בחודש, 24% (11,660) השתכרו בין 2,001 ל-3,000 ש"ח בחודש, 15% (7,422) השתכרו בין 3,001 ל-4,000 ש"ח, 11% (5,244) השתכרו בין 4,001 ל-5,000 ש"ח, ו-13% (6,094) השתכרו יותר מ-5,001 ש"ח בחודש.

²³ נטליה גיטלסון ואופיר פינטו, מינהל המחקר והתכנון במוסד לביטוח לאומי, דוא"ל, 20 בספטמבר 2016.

²⁴ שם.

4. ביטול ההפחתה בקצבאות הנכות בשל הכנסה מעבודה – אומדן עלות

מרכז המחקר והמידע של הכנסת התבקש להציג אומדן עלות לביטול מנגנון ההפחתה של קצבאות נכות בשל הכנסה מעבודה, שמשמעו שהנכה שזכאי לקצבת נכות יקבל אותה במלואה בכל רמת הכנסה. סכום ההפחתה של הקצבה בשל הכנסה מעבודה תלוי, כפי שתואר בסעיף 2.3 לעיל, ברמת האי-כושר שנקבעה לנכה שיש לו הכנסה מעבודה, במספר התלויים בו ובגובה השכר שלו.

את אומדן העלות יש לבסס על נתוני הקצבאות וההפחתות בפועל. לבקשתנו, חישוב מינהל המחקר והתכנון של המוסד לביטוח לאומי את אומדן העלות, על-פי נתוני מקבלי הקצבה והכנסותיהם בשנת 2014. **על-פי האומדן, העלות השנתית של ביטול ההפחתה של קצבאות נכות (כולל עידוד) בשל הכנסה מעבודה היא כ-611 מיליון ש"ח בשנה.** מסכום זה, **כ-550 מיליון ש"ח הם בגין ביטול הפחתת קצבת נכות** לכ-30,000 נכים עם הכנסה שקצבתם מופחתת (כאמור, ההפחתה בקצבה היא ברמות שכר הגבוהות מ-1,987 ש"ח), ויתרת הסכום – **כ-61 מיליון ש"ח** – היא בגין **ביטול הפחתת קצבת עידוד** לכ-5,000 מקבלי קצבה זו.²⁵

חשוב לציין כי אומדן עלות זה מבוסס רק על נתוני מקבלי הקצבאות בשנת 2014, ולא מובאים בו בחשבון נכים שאינם מקבלים קצבאות משום שהכנסותיהם גבוהות מרף ההכנסות המזכה בקצבה. ייתכן כי ללא מבחני הכנסה, נכים שאינם מוכרים היום לביטוח לאומי ואינם מקבלים קצבה יהיו זכאים לקצבת נכות, לפיכך תגדל העלות של מתן קצבאות נכות. חוקרי המוסד לביטוח לאומי מציינים כי במחקר שערך מכון ברוקדייל, בשיתוף המוסד לביטוח לאומי,²⁶ נמצא כי יש בישראל כ-480,000 איש אשר להם נכות המפריעה בתפקוד והם עובדים ואינם מקבלים קצבת נכות. אפשר להניח כי כשליש מהם עשויים להיות זכאים לקצבה אם יבוטלו מבחן הכנסה ומנגנון הפחתת הקצבה בשל הכנסה מעבודה.²⁷ נוסף על כך, אומדן העלות אינו כולל חישוב של ההטבות הנלוות הניתנות היום למקבלי קצבאות עידוד, אשר מופחתות באופן יחסי לגודל הקצבה; גם הטבות אלו צפוי שיגדלו בעקבות ביטול מנגנון ההפחתה של הקצבה.

5. בחינת יישום חוק לרון ושינויים צפויים בחקיקה

מטרת תיקון מס' 109 לחוק הביטוח הלאומי – חוק לרון, אשר כאמור נכנס לתוקפו באוגוסט 2009 – הייתה לעודד ולתמרץ אנשים עם מוגבלות המקבלים קצבת נכות לצאת לעבודה ולהגדיל הכנסותיהם. בתום שבע שנים מיישום התיקון לחוק, בחן המוסד לביטוח לאומי את השפעותיו. בבחינה זו נמצא, בין היתר, כי כ-21% ממקבלי קצבת נכות מועסקים וכי בכל שנה גדל שיעור המועסקים בכ-1%. עם זאת, מגמת הגידול בשיעור הנכים המועסקים לא השתנתה בעקבות התיקון לחוק, וגם לפני יישומו הייתה מגמת גידול דומה.²⁸

בדיון בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת ביום 5 ביולי 2016 בנושא מעקב אחר יישום חוק לרון, פירטה גב' לימור לוריא, מנהלת אגף גמלאות נכות במוסד לביטוח לאומי, את הבעיות העיקריות בחוק. לדבריה, החוק אינו מתמרץ די הצורך את הנכים לצאת לעבוד או להגדיל את הכנסותיהם. הסיבות לכך הן, בין היתר: הפחתת הקצבה מגובה שכר של 1,987 ש"ח, שלילת קצבת נכות, לאחר מבחן הכנסה, משכר בגובה 60% או 45% מהשכר הממוצע, והצורך של הנכים לשמור על הכנסה נמוכה מסכומים אלה למשך שנה כדי להיות זכאים לקצבת עידוד ולא להגדיל את ההכנסות בתקופה זו. בעיות נוספת שצוינו הן מורכבות החוק (הוספת קצבה חדשה – קצבת עידוד,

²⁵ נטליה גיטלסון ואופיר פינטו, מינהל המחקר והתכנון במוסד לביטוח לאומי, דוא"ל, 20 בספטמבר 2016.

²⁶ **בעלי מוגבלות בגיל העבודה בישראל: שכחות באוכלוסייה, מאפיינים ומצב תעסוקה**, מאיירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל והמוסד לביטוח לאומי, דצמבר 2012.

²⁷ נטליה גיטלסון ואופיר פינטו, מינהל המחקר והתכנון במוסד לביטוח לאומי, דוא"ל, 20 בספטמבר 2016.

²⁸ המוסד לביטוח לאומי, מצגת: שבע שנים לחוק לרון, הוצג בדיון ועדת העבודה, הרווחה והבריאות, **חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 109)**, התשס"ח-2008 – "חוק לרון" – מעקב על יישום החוק, מיום 5 ביולי 2016.

הבחנה בין קבוצות של נכים לפי חומרת הליקוי ומשך הזכאות לקצבה) ובעיות הקשורות בחששות של הנכים מהמהלך (רשת ביטחון למשך שלוש שנים בלבד ולאחר מכן בדיקה מחדש של הזכאות, מעבר לקצבת עידוד במקום קצבת נכות ברמות שכר שמעל 60% או 45% מהשכר הממוצע).²⁹

בעקבות הקשיים שנמצאו, נקבע כי יובאו תיקונים לחוק הביטוח הלאומי בנושא קצבאות נכות, במסגרת הצעת חוק התוכנית הכלכלית לשנים 2017 ו-2018 (חוק ההסדרים). עיקר השינויים המוצעים הם כדלקמן:³⁰

- ביטול קצבת עידוד והכללתה בקצבת נכות. משמעות השינוי היא שגם מי שהכנסתו מעל רמות ההכנסה של 60% מהשכר הממוצע יוגדר נכה ויוכל לקבל קצבת נכות. כלומר, מי שזכאי לקצבת נכות לא יצטרך להפחית את הכנסותיו או להישאר עם רמת הכנסה נמוכה במשך שנה לפני שיוכל לצאת לעבודה ולהעלות את הכנסותיו, כדי למנוע את שלילת קצבתו. נוסף על כך, ההטבות הנלוות אינן נשללות או מוענקות באופן יחסי למי שהגדיל הכנסותיו ועובר לקבל קצבת עידוד, כפי שקיים כיום.
 - ביטול ההבחנות הקיימות בין כלל הנכים לנכים עם לקות חמורה או זכאות ממושכת והשוואת מבחני ההכנסה של כלל הזכאים.
 - שינוי מנגנון ההפחתה של קצבת נכות והעלאת הסכום שממנו מתחילה ההפחתה בקצבה מ-1,987 ש"ח ל-2,745 ש"ח, וכן הקטנת סכומי ההפחתה של הקצבה והעלאת רף השכר המרבי המזכה בקצבה.
 - ביטול הגבלתה בזמן של רשת הביטחון העומדת לזכות הנכה ומאפשרת לו להגדיל את הכנסותיו ללא בדיקה מחדש של זכאותו לקצבה. כיום רשת הביטחון מוגבלת לשלוש שנים, ונכה שאיבד את זכאותו לקצבת נכות עקב גידול בהכנסתו מעבודה יכול לחזור לקבל קצבת נכות אם הכנסותיו מעבודה פחתו מ-60% מהשכר הממוצע רק בתוך פרק זמן זה.
- נוסף על תיקונים אלה, המשפיעים על נכים משתכרים, מוצע להרחיב את היקף הזכאים לקצבה חודשית נוספת (קח"ן) ולקבוע שגם נכים עם דרגת אי-כושר מלאה ורמת נכות רפואית של 40% לפחות יהיו זכאים לה. כמו כן, מוצע להגדיל את סכומי הקצבה.

²⁹ ועדת העבודה, הרווחה והבריאות, חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 109), התשס"ח-2008 – "חוק לרוך" – מעקב על יישום החוק, פרוטוקול ישיבה מיום 5 ביולי 2016.

³⁰ [תזכיר חוק התוכנית הכלכלית לשנים 2017 ו-2018 \(תיקוני חקיקה\), התשע"ו](#), שיפור מצבם הכלכלי של מקבלי קצבת נכות כללית, 30 באוגוסט 2016.

